

**ΕΠΕΤΕΙΟΣ 200 ΕΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
«ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»**

Η ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας

Το 1814 στην Οδησό, συναντούνται τρεις Έλληνες και αποφασίζουν τη σύσταση μιας αυστηρά συνωμοτικής οργάνωσης, η οποία θα προετοίμαζε τον ξεσηκωμό όλων των Ελλήνων και την απελευθέρωσή τους από τους Τούρκους. Πρόκειται για τον Νικόλαο Σκουφά, 35 χρόνων, από το Κομπότι της Άρτας, τον Εμμανουήλ Ξάνθο, 42 χρόνων, από την Πάτμο και τον Αθανάσιο Τσακάλωφ, 26 χρόνων, από τα Γιάννενα. Και οι τρεις έχουν ήδη γίνει κοινωνοί των επαναστατικών ιδεών και του εταιρισμού. Ο Σκουφάς είχε ιδιαίτερες επαφές με τον Κωνσταντίνο Ράδο, ο οποίος ήταν μνημένος στον Καρμποναρισμό. Ο Ξάνθος είχε μνηθεί σε τεκτονική Στοά της Λευκάδας («Εταιρεία των Ελευθέρων Κτιστών», της Αγίας Μαύρας), ενώ ο Τσακάλωφ είχε υπάρξει ιδρυτικό μέλος του Ελληνόγλωσσου Ξενοδοχείου.

Σκοπός της Φιλικής Εταιρείας είναι η γενική επανάσταση των Ελλήνων για την «ανέγερσιν και απελευθέρωσιν του Ελληνικού Έθνους και της Πατρίδος μας», όπως μας πληροφορεί ο ίδιος ο Ξάνθος. Και σημειώνει στα «Απομνημονεύματά» του: ..δια να ενεργήσωσι μόνοι των ό,τι ματαιώς από πολλού χρόνου ήλπιζον από την φιλανθρωπίαν των χριστιανών βασιλέων».

Η πορεία ανάπτυξης της Φιλικής είναι εντυπωσιακή. Το διάστημα 1814-1816 τα μέλη της αριθμούν περίπου 20. Ως τα μέσα του 1817 αναπτύσσεται κυρίως μεταξύ των Ελλήνων της Ρωσίας και της Μολδοβλαχίας, αλλά και πάλι τα μέλη της δεν υπερβαίνουν τα 30. Όμως, από το 1818 σημειώνονται αθρόες μνησεις. Κατά το 1820 εξαπλώνεται σε όλες σχεδόν τις περιοχές της Ελλάδας και τις περισσότερες ελληνικές παροικίες του εξωτερικού. Χιλιάδες υπολογίζονται οι μνημένοι, μολονότι είναι γνωστά μόνο 1096 ονόματα. Τους πρώτους μήνες του 1821 τα μέλη της αριθμούν δεκάδες χιλιάδες. Η οργάνωση είχε υπερβεί τα ίδια της τα όρια.

Στις γραμμές της συσπειρώνονται κυρίως έμποροι και μικροαστοί, αλλά και Φαναριώτες και κοτζαμπάσηδες και κληρικοί, πρόσωπα που θα διαδραματίσουν αγωνιστικό ρόλο (θετικό ή αρνητικό) στον αγώνα για την ανεξαρτησία, όπως οι οπλαρχηγοί Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Αναγνωσταράς, ο αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαίος (Παπαφλέσσας), οι Φαναριώτες Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και Νέγρης, οι μεγαλοκαρaboκύρηδες Κουντουριώτηδες, οι μεγαλοκοτζαμπάσηδες Ζαΐμης, Λόντος, Νοταράς, ο μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός κ.ά.

Η όλη **διάρθρωση** της Φιλικής Εταιρείας στηρίχθηκε στα οργανωτικά πρότυπα των Καρμπονάρων και των Ελευθεροτεκτόνων. Η ηγετική της ομάδα απεκαλείτο «η Αόρατος Αρχή» και περιβλήθηκε από την πρώτη στιγμή με τέτοια μυστική αίγλη, ώστε να πιστευτεί ότι συμμετείχαν σε αυτήν πολλές σημαντικές προσωπικότητες, όχι μόνον Έλληνες μα και ξένοι, όπως ο τσάρος Αλέξανδρος Α' της

ГРЕЧЕСΚΙΪ ΚΥΛΤΥΡΗΪΪ ЦЕНΤΡ
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

skype: [hellenic-cultural-center](https://www.skype.com/join/hellenic-cultural-center)

facebook: <http://www.facebook.com/Hecucenter>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

LinkedIn: <http://www.linkedin.com/company/hellenic-cultural-center>

Ρωσίας. Στην πραγματικότητα, τον πρώτο καιρό ήταν μόνο οι τρεις ιδρυτές της. Κατόπιν, από το 1815 έως το 1818, προστέθηκαν άλλοι πέντε και μετά το θάνατο του Σκουφά προστέθηκαν άλλοι τρεις. Το 1818 η Αόρατη Αρχή μετονομάστηκε σε «Αρχή των Δώδεκα Αποστόλων» και κάθε Απόστολος επωμίστηκε την ευθύνη μιας μεγάλης περιφέρειας.

Η όλη **δομή** ήταν πυραμιδοειδής και στην κορυφή δέσποζε η «Αόρατος Αρχή». Κανείς δε γνώριζε ούτε είχε δικαίωμα να ρωτήσει ποιοι την αποτελούσαν. Οι εντολές της εκτελούνταν ασυζητητί, ενώ τα μέλη δεν είχαν δικαίωμα να λαμβάνουν αποφάσεις. Η Εταιρεία απεκαλείτο «Ναός» και είχε τέσσερις βαθμίδες μύησης: α) οι αδελφοποιητοί ή βλάμηδες, β) οι συστημένοι, γ) οι ιερείς[1] και δ) οι ποιμένες. Οι Ιερείς ήταν επιφορτισμένοι με το έργο της μύησης στους δύο πρώτους βαθμούς. Όταν ο Ιερέας πλησίαζε κάποιον, σιγουρευόταν για τη φιλοπατρία του και τον κατηχούσε πλάγια στους σκοπούς της εταιρείας, οπότε το τελευταίο στάδιο ήταν να ορκιστεί.

Τότε τον πήγαινε σε κάποιον κληρικό—κάτι καθόλου εύκολο αν ο ιερέας δεν ήταν ήδη μνημένος. Πήγαινε και έβρισκε τον ιερέα και του έλεγε ότι ήθελε να ορκιστεί κάποιον για προσωπική τους υπόθεση, προκειμένου να διαπιστώσει ότι λέει την αλήθεια. Ο κληρικός φορούσε το πετραχήλι και έπαιρνε το Ευαγγέλιο, οπότε ο κατηχητής έπαιρνε παράμερα τον υποψήφιο και του υπαγόρευε ψιθυριστά τον «μικρό όρκο», τον οποίο έπρεπε να τον επαναλαμβάνει ο κατηχούμενος χαμηλόφωνα τρεις φορές.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

skype: [hellenic.cultural.center](https://www.skype.com/hellenic.cultural.center)

facebook: <http://www.facebook.com/Hecucenter>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

LinkedIn: <http://www.linkedin.com/company/hellenic-cultural-center>

Ο όρκος, ελαιογραφία του Δ. Τσόκου (1849).

«Ορκίζομαι εις το όνομα της αληθείας και της δικαιοσύνης, ενώπιον του Υπερτάτου Όντος, να φυλάξω, θυσιάζω και την ιδίαν μου ζωήν, υποφέρων και τα πλέον σκληρά βάσανα το μυστήριον, το οποίον θα μου εξηγηθεί και ότι θα αποκριθώ την αλήθειαν εις ό,τι ερωτηθώ».

Όταν γινόταν αυτό, τότε ο κατηχητής πλησίαζε τον υποψήφιο στον ιερέα και τον ρωτούσε:

«Είναι αληθινά, αδελφέ, αυτά που μου επανέλαβες τρεις φορές;»

«Είναι και θα είναι αληθινά και για την ασφάλειά τους ορκίζομαι στο Ευαγγέλιο», απαντούσε ο υποψήφιος. Την ίδια περίπου ερώτηση, έκανε και ο κληρικός και αφού έπαιρνε καταφατική απάντηση, τον όρκιζε στο Ευαγγέλιο, δίχως να γνωρίζει την ουσία της υπόθεσης.

Από εκεί και μετά ο μυσούμενος θεωρείτο νεοφώτιστο μέλος της Εταιρείας, ήταν δηλαδή Βλάμης, με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις. Ο Φιλικός με το βαθμό του Ιερέα είχε αμέσως την υποχρέωση να του δείξει όλα τα σημάδια αναγνώρισης μεταξύ των Βλάμηδων. Τόσο οι Βλάμηδες όσο και οι Συστημένοι αγνοούσαν τους επαναστατικούς σκοπούς της οργάνωσης. Ήξεραν μόνο πως υπήρχε μια Εταιρεία που πασχίζει για το γενικό καλό του έθνους, η οποία συμπεριελάμβανε στους κόλπους της και σημαντικά πρόσωπα. Κάτι τέτοιο διαδιδόταν σκόπιμα, για να τονώνεται το ηθικό των μελών αφενός και αφετέρου για να γίνεται ευκολότερα ο προσηλυτισμός.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

skype: [hellenic-cultural-center](https://www.skype.com/join/hellenic-cultural-center)

facebook: <http://www.facebook.com/Hecucenter>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

LinkedIn: <http://www.linkedin.com/company/hellenic-cultural-center>

Οι ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας

Ο **Νικόλαος Σκουφάς** καταγόταν από την Ήπειρο, συγκεκριμένα από το Κομπότι της Άρτας. Γεννήθηκε το 1779 και έμαθε τα πρώτα γράμματα στην Άρτα, όπου αρχικά ασχολήθηκε με τη βιοτεχνία σκούφων, απ' όπου πήρε και το όνομά του.

Το 1813, ο Σκουφάς βρίσκεται στη Ρωσία, όπου και εγκαθίσταται στην Οδησό, ασκώντας χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία το παλαιό επάγγελμά του. Με αυτόν τον τρόπο, του δίνεται η ευκαιρία να γνωριστεί με τον Παναγιώτη Αναγνωστόπουλο και τον Εμμανουήλ Ξάνθο, μετέπειτα συνιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας, γεγονός που πραγματοποιήθηκε το έτος 1815, ύστερα από πρόταση του Σκουφά. Ανέλαβε τη διάδοση και την κατήχηση μελών από το πλήθος των ομογενών της Ρωσίας. Αρχικά, οι προσπάθειές του δεν ευδοκίμησαν, όσον αφορά τις πόλεις της Μόσχας και της Πετρούπολης, αλλά στη συνέχεια βρήκε ανταπόκριση στην Οδησό, αρχές του 1816.

Στην Οδησό, ο Νικόλαος Σκουφάς συνεργάζεται με τον Άνθιμο Γαζή, ο οποίος τελικά είχε αναλάβει έναν πολύ αποφασιστικό ρόλο στη διάδοση της Φιλικής Εταιρείας, αναθέτοντάς του τη μύηση κλεφτών και αρματολών της Στερεάς Ελλάδας. Ο ίδιος ανέλαβε να διαδώσει την ιδέα της Φιλικής Εταιρείας στην Πελοπόννησο, περνώντας για αυτόν ακριβώς το σκοπό από την Κωνσταντινούπολη. Ωστόσο, η κακή υγεία του δεν του επέτρεψε να ολοκληρώσει την αποστολή του και μέσα σε έναν χρόνο τον οδήγησε στον τάφο. Πέθανε στις 31 Ιουλίου 1818 στο Μέγα Ρεύμα της Κωνσταντινούπολης και ετάφη στον τοπικό ναό των Ταξιαρχών.

Ο **Εμμανουήλ Ξάνθος** γεννήθηκε στην Πάτμο το 1772. Εκεί ξεκίνησε τα πρώτα του βήματα και ύστερα από τις μάλλον μέτριες επιδόσεις του στο σχολείο της πατρίδας του, μετανάστευσε στην Ιταλία και συγκεκριμένα στην Τεργέστη, όπου και δούλεψε ως υπάλληλος σε εμπορική επιχείρηση.

Το 1810 εγκαταστάθηκε στην Οδησό, και αφού δούλεψε ως γραμματικός, το 1812 γνωρίζεται με τρεις εμπόρους από τα Γιάννενα και αποφασίζουν να δημιουργήσουν δική τους εμπορική εταιρεία. Κατά το 1813, πραγματοποιεί εμπορικά ταξίδια στην Πρέβεζα, στα Ιωάννινα και στη Λευκάδα. Επιστρέφοντας στην Οδησό, ανακοινώνει στους Αθανάσιο Τσακάλωφ και Νικόλαο Σκουφά τις ιδέες του και με τον τρόπο αυτό ιδρύεται η Φιλική Εταιρεία το 1814. Ο Ξάνθος αναλαμβάνει καθήκοντα ταμιά, γραμματέα ενώ παράλληλα χρησιμοποιείται και ως σύνδεσμος με τα άλλα ηγετικά μέλη, όπως τον Παναγιώτη Αναγνωστόπουλο.

Το 1818, ο Ξάνθος μεταβαίνει στη Ρωσία, με σκοπό να προτείνει την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας στον Ιωάννη Καποδίστρια, πρόσωπο που οι τρεις ιδρυτές οραματίζονταν ως την «Ανωτάτη Αρχή». Φτάνει τον Ιανουάριο του 1820 στην Πετρούπολη, όπου και συναντά την άρνηση του Καποδίστρια

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru

www.hecucenter.ru

skype: [hellenic-cultural-center](https://www.skype.com/hellenic-cultural-center)

facebook: <http://www.facebook.com/Hecucenter>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

LinkedIn: <http://www.linkedin.com/company/hellenic-cultural-center>

να αναλάβει την αρχηγία, ο οποίος, γνωρίζοντας τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούσαν στην Ευρώπη έναντι των φιλελευθέρων και εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων των λαών και υπολογίζοντας τις συνέπειες μιας λαϊκής εξέγερσης, προσπάθησε να πείσει τον Ξάνθο για την ανάγκη να αναβληθούν οι επαναστατικές ενέργειες, ωστόσο έρθουν πιο κατάλληλες περιστάσεις που θα ευνοήσουν την απόπειρα αυτή. Έτσι, ο Ξάνθος προτείνει την αρχηγία της Εταιρείας στον Αλέξανδρο Υψηλάντη, πρόσωπο που έχαιρε της εκτίμησης των συμπατριωτών του και που, ως υπασπιστής του τσάρου, θα μπορούσε ίσως να επηρεάσει θετικά τη στάση της Ρωσίας για πιθανή επανάσταση στον ελλαδικό χώρο, ο οποίος και δέχεται. Από εκείνη τη στιγμή, ο Εμμανουήλ Ξάνθος διατηρεί στενή συνεργασία με τον Υψηλάντη και γίνονται προσπάθειες για το συντονισμό του έργου στις παραδουνάβιες ηγεμονίες.

Μετά το τέλος της επαναστάσεως στην περιοχή της Μολδοβλαχίας, ο Ξάνθος μεταβαίνει στην Ιταλία και συνεχίζει προς την Πελοπόννησο, η οποία είχε ήδη επαναστατήσει. Στην περιοχή αυτή θα μείνει ως το 1826, οπότε και φεύγει για την Αυστρία, προκειμένου να οργανώσει την απόδραση από το Μουγκάτς του Αλέξανδρου Υψηλάντη. Η επιχείρηση απέτυχε και αναγκάστηκε να φύγει για τη Βλαχία. Άγνωστος παραμένει εκεί ως το 1837, οπότε και παίρνει την απόφαση να επιστρέψει στην Ελλάδα. Δυο χρόνια αργότερα, διορίζεται σε διοικητική θέση στην Ύδρα κι αργότερα στο Ελεγκτικό Συνέδριο, απολύθηκε όμως ύστερα από λίγο καιρό. Έζησε τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής του σε πλήρη ανέχεια, μάταια αποζητώντας από το Δημόσιο σύνταξη, ή έστω ένα ελάχιστο βοήθημα. Στις 28 Νοεμβρίου 1852 πεθαίνει στην Αθήνα.

Προηγουμένως, το 1845, ο Ξάνθος είχε δημοσιεύσει τα «Απομνημονεύματά» του, τα οποία αποτελούν πολύτιμη πηγή πληροφοριών για την ιστορία της Φιλικής Εταιρείας, καθώς κανείς από τους άλλους δυο πρωτεργάτες, ο Νικόλαος Σκουφάς και ο Αθανάσιος Τσακάλωφ, δεν έτυχε να αφήσουν παραπλήσιες μορφής κείμενο.

Ο **Αθανάσιος Τσακάλωφ** ήταν ηπειρώτης, γεννημένος στα Ιωάννινα. Αναγκάστηκε νέος να εγκαταλείψει την Ελλάδα και να μεταναστεύσει στη Ρωσία στον πατέρα του. Ένα μικρό διάστημα βρέθηκε στο Παρίσι για σπουδές, όπου μάλιστα συμμετείχε στην ίδρυση του «Ελληνόγλωσσου Ξενοδοχείου», σωματίου με εκπαιδευτικούς και πατριωτικούς στόχους.

Στη συνέχεια μεταβαίνει στη Βιέννη της Αυστρίας, όπου έρχεται σε επαφή με τον Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος ήταν τότε υπουργός Εξωτερικών του Τσάρου. Τελικώς, καταλήγει στη Μόσχα, όπου γνωρίζει το Νικόλαο Σκουφά και θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία της Φιλικής Εταιρείας. Τον Ιούλιο του 1818, ο Αθανάσιος Τσακάλωφ φτάνει στην Οδησό, σημαντικό λιμάνι και οργανωμένη ελληνική παροικία του Ευξείνου Πόντου, όπου και προχωρά σε σημαντικές δραστηριότητες και μεθοδικότερη οργάνωση της Εταιρείας. Κατόπιν ακολούθησε τον Άνθιμο Γαζή, σημαντικότατο μέλος της Φιλικής Εταιρείας, στην Κωνσταντινούπολη, όπου συνεχίζει την κατήχηση νέων μελών, και σε αλλεπάλληλα ταξίδια στη Σμύρνη, στη Μακεδονία, στη Θράκη, φθάνοντας μέχρι και την ανατολική Θεσσαλία.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru

www.hecucenter.ru

skype: [hellenic-cultural-center](https://www.skype.com/hellenic-cultural-center)

facebook: <http://www.facebook.com/Hecucenter>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

LinkedIn: <http://www.linkedin.com/company/hellenic-cultural-center>

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΚΩΝ

Ορκιζόμεθα ως τίμιοι άνθρωποι, ως άνθρωποι οι οποίοι δεν κινούμεθα από κανένα άλλο αίσθημα, ειμή από το προς την ελευθερίαν της τάλαιπώρου Πατρίδος μας ίνα συντρέξωμεν με το νουν, με την καρδίαν και με το σώμα μας εις την ελευθερίαν της, μη πτοούμενοι μήτε πυρ, μήτε σίδηρον, μητ' οποιονδήποτε βάσανον ως από μέρους ουτινοσδήποτε, ος τις ήθελε τολμήσει να μας αποκόψει από την ιερότητα του σκοπού μας. Οι κόποι και οι αγώνες θέλουν λογίζεσθαι ως μηδέν ως προς την απόφασίν μας. Ότι δεν ήθελεν είναι μυστικόν μεταξύ ημών, τούτο επ' ουδεμιά περιστάσει δεν μπορεί να κοινοποιηθεί εις άλλον, αν εκ συμφώνου δεν εγκριθεί η κοινοποίησις του. Ορκιζόμεθα δε προ πάντων, ότι μεταξύ ημών και των τυράννων της Πατρίδος μας το πυρ και ο σίδηρος είναι τα μόνα μέσα της διαλλαγής και τίποτ' άλλο. Εκ του εναντίον δε και ήθελεν αναρέσωμεν την ιερότητα των χρεών μας, κινούμενοι από αισχροκέρδειαν τινά, ή δειλίαν ή άλλην οποιανδήποτε αιτίαν, το όνομά μας να παραδίδεται εις το αιώνιον ανάθεμα και εις την κατάραν των Ομογενών μας' το αίμα να χυθεί ως χύνεται αυτήν την στιγμήν ο οίνος τούτος, το δε σώμα μας, μη αξιούμενον ταφής, να γίνει βορά των θηρίων και των ορνέων. Αμήν.

Источники: http://www.matia.gr/7/78/7806/7806_1_03.html, http://www.matia.gr/5/510/510_4.html,
<http://www.parliament.gr/1821/anafora/filikoi.asp>

Επιλογή υλικού, επιμέλεια: Θεοδώρα Γιαννίτση

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

skype: [hellenic-cultural-center](https://www.skype.com/hellenic-cultural-center)

facebook: <http://www.facebook.com/Hecucenter>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

LinkedIn: <http://www.linkedin.com/company/hellenic-cultural-center>